

УДК 338.43  
JEL Classification O18

**Завитій О.П.**  
к.е.н., доцент

*кафедра обліку та економіко-правового забезпечення  
агропромислового бізнесу  
Факультет аграрної економіки і менеджменту  
Тернопільський національний економічний університет  
Тернопіль, Україна  
E-mail: [zavitii@mail.ru](mailto:zavitii@mail.ru)*

**Дідоренко Т.В.**  
к.е.н., доцент

*кафедра обліку та економіко-правового забезпечення  
агропромислового бізнесу  
Факультет аграрної економіки і менеджменту  
Тернопільський національний економічний університет  
Тернопіль, Україна  
E-mail: [didorenko1401@ukr.net](mailto:didorenko1401@ukr.net)*

## УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК ЗЕРНОВИХ І ТЕХНІЧНИХ КУЛЬТУР В КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

*Зерновий підкомплекс та сектор технічних культур України є стратегічними галузями економіки держави, що визначає обсяги пропозиції та вартість основних видів продовольства, формує істотну частку доходів сільськогосподарських товаровиробників, визначає стан і тенденції розвитку аграрного сектору. Загальними передумовами успішного розвитку цих галузей є сприятливі ґрунтово-кліматичні умови, макроекономічні фактори виробництва та всезростаючий попит на дану продукцію у світі, що формують високі ціни.*

*Для вирішення поставленої мети використовувались такі методи наукового дослідження: системний підхід до вивчення економічних явищ, а також економіко-статистичний, розрахунково-конструктивний, методи аналізу, рядів динаміки, структури.*

*У статті проаналізовано сучасний стан галузей рослинництва з вироцуння зернових і технічних культур, враховуючи систему утворюючих чинників формування попиту і пропозиції на ринку зерна та інших видів продукції технічних культур. Визначено перспективні напрями розвитку галузей на короткотермінову перспективу, базуючись на їх виробничому і експортному потенціалі.*

**Ключові слова:** *зернові культури, технічні культури, аграрний сектор економіки, ринок, галузі рослинництва, розвиток.*

**Вступ.** Зерновий підкомплекс та сектор технічних культур України є стратегічними галузями економіки держави, що визначає обсяги пропозиції та вартість основних видів продовольства для населення країни, продуктів переробки зерна і продукції тваринництва, формує істотну частку доходів сільськогосподарських товаровиробників, визначає стан і тенденції розвитку аграрного сектору та формує валютні доходи держави за рахунок експорту.

Загальними передумовами успішного розвитку цих галузей є сприятливі ґрунтово-кліматичні умови, макроекономічні фактори виробництва та всезростаючий попит на дану продукцію у світі, що формують високі ціни на зерно.

Тому в сучасних умовах актуальним є пошук шляхів удосконалення економічного механізму функціонування зернової та олійної галузей з урахуванням його особливостей з тим, щоб підняти конкурентоспроможність вітчизняного аграрного сектору економіки.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання функціонування ринків сільськогосподарської продукції та механізму ефективного їх розвитку, висвітлені у багатьох працях економістів-аграрників, а саме: В.М.Алексійчука, С.Л.Дусановського, М.Ф.Кропивка, Ю.О.Лупенка, В.Я.Месель-Веселяка, М.К.Пархомця, П.Р.Пуцентейла, П.Т.Саблука, О.Г.Шпикуляка, М.М.Федорова та інших вчених. Водночас, в сучасних умовах, більш поглиблених наукових досліджень потребують вивчення перспективних напрямів розвитку зернових і технічних культур, що зумовлено підвищеною увагою до цих галузей серед представників аграрного бізнесу та держави.

**Мета** дослідження полягає у проведенні ґрунтового аналізу сучасного стану ринку зернових і технічних культур та визначення перспективних напрямів розвитку галузей і аграрного сектору економіки загалом.

**Методологія.** Для досягнення мети використано системний підхід до вивчення економічних явищ, а також економіко-статистичний, розрахунково-конструктивний, методи аналізу, рядів динаміки, структури. Методологічною основою дослідження слугують теоретичні розробки вітчизняних і зарубіжних вчених з питань функціонування аграрних формувань на ринку зернових і технічних культур.

**Результати.** Основними культурами зернової групи в Україні є пшениця, кукурудза на зерно та ячмінь. Серед технічних культур найбільш популярними є цукрові буряки та олійні: соняшник, соя, ріпак. Виникає питання, чому власне ці культури є так би мовити «популярними» для аграрного бізнесу?

Будь-який бізнес започатковується з єдиною метою – отримати прибуток. З точки зору економічної теорії вигода підприємства стає ефективною при спрямуванні прибутку до певного максимуму. Але такий підхід не може бути повністю реалізований в аграрному бізнесі, оскільки у виробництві застосовується специфічний ресурс – земля, а залежність від погодно-кліматичних умов дуже висока. Враховуючи впровадження ринкових відносин, додатковими ризиками є ціни на інші виробничі ресурси та кінцеву сільськогосподарську продукцію, співвідношення між якими часто залишається диспаратним.

Тому, на думку окремих вчених, при виборі сільськогосподарських культур для виробництва слід керуватися наступними чинниками:

1. Економічна ефективність.
2. Масштаби виробництва.
3. Структура виробництва.
4. Внутрішнє споживання.
5. Експортний потенціал.
6. Термін окупності інвестицій [1].

Спробуймо проаналізувати кожен із цих критеріїв вибору бізнес-стратегії для вирощування зернових і технічних культур.

**Економічна ефективність.** Як вказує практика, показники економічної ефективності за останні роки значно коливаються (табл. 1). Визначальними чинниками забезпечення прибутковості є ціни на виробничі ресурси (які разом із зниженням рівня урожайності, негативними погодно-кліматичними впливами на показники ефективності 2013 року) та ціни реалізації (значне їх зростання при стабільних витратах і зростанні продуктивності визначили рівень рентабельності 2014 року).

Щодо 2015 року, то за попередніми розрахунками науковців ННЦ «Інституту аграрної економіки», прогнозований рівень рентабельності у рослинництві мав знизитися до 27,4%. При цьому очікувалося суттєве зростання порівняно з показниками 2014 року рівня рентабельності соняшнику – з 36,5% до 63,4%, ріпаку – з 29,5% до 58,8% та ячменю – з 18,3% до 27,2%, і навпаки знизитися: сої – майже у 3,5 разу (до 10,0%), овочів

відкритого ґрунту – майже вдвічі (9,0%), цукрових буряків – зменшиться до 1,2% [2].

Таблиця 1

**Показники ефективності вирощування основних  
сільськогосподарських культур в Україні**

| Сільськогосподарські культури | Повна собівартість, грн./ц |              |              | Середня ціна реалізації, грн./ц |              |              | Рівень рентабельності (збитковості), % |             |             |
|-------------------------------|----------------------------|--------------|--------------|---------------------------------|--------------|--------------|----------------------------------------|-------------|-------------|
|                               | 2013                       | 2014         | 2015         | 2013                            | 2014         | 2015         | 2013                                   | 2014        | 2015        |
| <b>Пшениця озима</b>          | <b>133,8</b>               | <b>146,5</b> | <b>176,6</b> | <b>136,9</b>                    | <b>187,0</b> | <b>241,1</b> | <b>2,3</b>                             | <b>27,6</b> | <b>36,5</b> |
| Пшениця яра                   | 146,0                      | 130,3        | 199,2        | 157,1                           | 198,0        | 260,4        | 7,6                                    | 52,0        | 30,7        |
| <b>Ячмінь озимий</b>          | <b>136,8</b>               | <b>143,7</b> | <b>181,5</b> | <b>140,5</b>                    | <b>171,1</b> | <b>238,1</b> | <b>2,7</b>                             | <b>19,0</b> | <b>31,2</b> |
| Ячмінь ярий                   | 151,1                      | 145,5        | 184,9        | 148,9                           | 171,2        | 231,5        | -1,4                                   | 17,6        | 25,2        |
| Жито                          | 128,8                      | 135,6        | 167,3        | 109,1                           | 128,0        | 203,9        | -15,3                                  | -5,6        | 21,9        |
| Овес                          | 133,1                      | 135,8        | 167,8        | 129,7                           | 150,4        | 203,9        | -2,6                                   | 10,7        | 21,5        |
| <b>Кукурудза на зерно</b>     | <b>118,5</b>               | <b>140,1</b> | <b>175,4</b> | <b>120,4</b>                    | <b>176,8</b> | <b>263,6</b> | <b>1,5</b>                             | <b>26,2</b> | <b>50,3</b> |
| Гречка                        | 270,9                      | 279,4        | 436,1        | 267,3                           | 361,9        | 872,2        | -1,3                                   | 29,5        | 100,0       |
| Горох                         | 225,9                      | 223,9        | 295,6        | 225,5                           | 291,5        | 459,1        | -0,2                                   | 30,2        | 55,3        |
| Рис                           | 221,8                      | 291,7        | 396,6        | 262,1                           | 459,8        | 784,9        | 18,1                                   | 57,6        | 97,9        |
| <b>Ріпак озимий</b>           | <b>280,9</b>               | <b>323,5</b> | <b>411,7</b> | <b>307,6</b>                    | <b>418,8</b> | <b>601,1</b> | <b>9,5</b>                             | <b>29,5</b> | <b>46,0</b> |
| <b>Насіння соняшнику</b>      | <b>232,1</b>               | <b>281,9</b> | <b>362,1</b> | <b>298,2</b>                    | <b>384,7</b> | <b>653,6</b> | <b>28,5</b>                            | <b>36,5</b> | <b>80,5</b> |
| <b>Соя</b>                    | <b>296,4</b>               | <b>346,8</b> | <b>502,7</b> | <b>343,2</b>                    | <b>466,5</b> | <b>696,7</b> | <b>15,8</b>                            | <b>34,5</b> | <b>38,6</b> |
| <b>Цукрові буряки</b>         | <b>38,9</b>                | <b>42,2</b>  | <b>58,0</b>  | <b>39,9</b>                     | <b>49,7</b>  | <b>74,4</b>  | <b>2,7</b>                             | <b>17,9</b> | <b>28,2</b> |
| Картопля                      | 151,0                      | 196,6        | 194,3        | 185,7                           | 214,7        | 241,3        | 23,0                                   | 9,2         | 24,2        |
| Плоди                         | 81,7                       | 139,6        | 283,0        | 208,0                           | 234,8        | 431,9        | 154,7                                  | 68,2        | 52,6        |

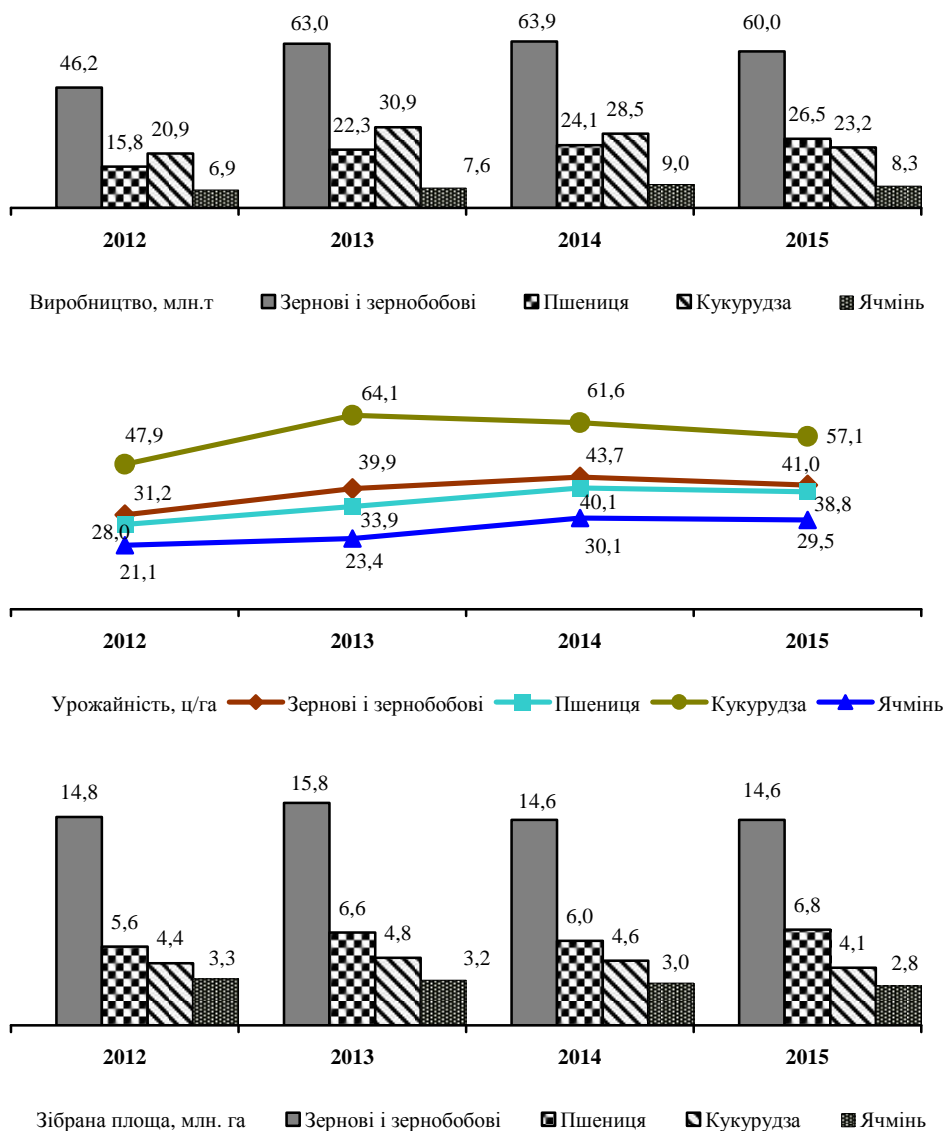
Примітка: виділено найбільш поширені культури;  
складено на підставі літературних джерел [3, 4].

Однак через сприятливі умови щодо формування цін реалізації продукції рослинництва на світовому і внутрішньому ринках сільськогосподарські підприємства змогли досягти позитивних фінансових результатів у всіх галузях, особливо виділених нами культур. На це вказують також й інші автори [7].

*Масштаби виробництва.* Відносні показники прибутковості вирощування сільськогосподарських культур не дають повної картини щодо ефективності, оскільки важливу роль відіграє масштаб виробництва. Протягом останніх років (2013-2015) в Україні усіма категоріями господарств виробляється в середньому 60 млн. тонн зернових та зернобобових культур, зокрема, близько 24 млн. тонн пшениці, майже 27 млн. тонн кукурудзи на зерно та 8 млн. тонн ячменю. За вказаний період урожайність зернових культур постійно коливається, через несприятливі погодні умови поступово знижується і в 2015 році становила 41,0 ц/га. Звичайно, що найвищу урожайність досягнуто при зборі кукурудзи на зерно – 57-64 ц/га (рис. 1).

Це свідчить про значний вплив природного фактору на рівень врожаю, незважаючи на існування високоінтенсивних технологій вирощування даних культур.

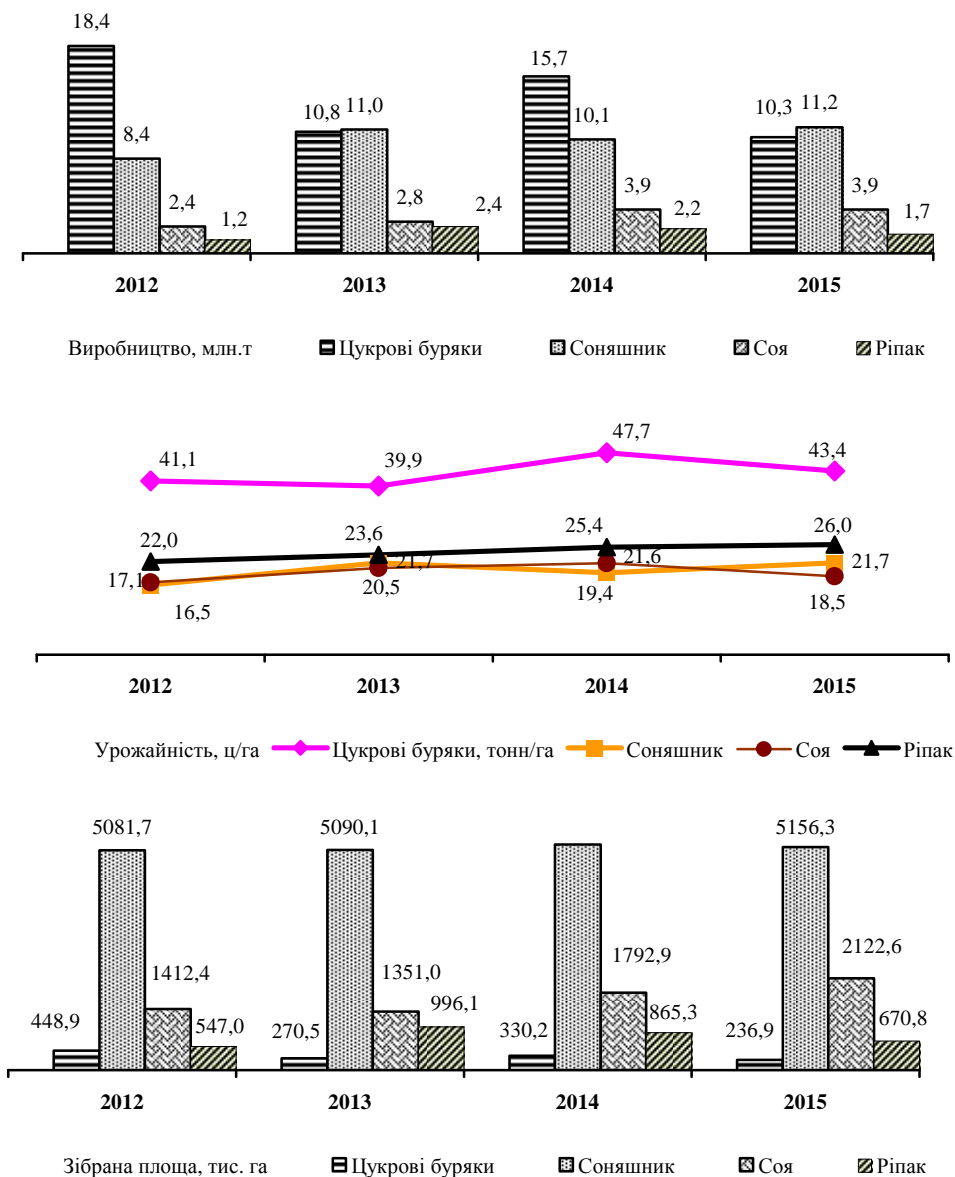
Порівняно із зерновою групою, у вирощуванні технічних культур спостерігаються інші тенденції. Так, за останні 4 роки зібрані площі під цукровими буряками скоротилися практично вдвічі і становили у 2015 році 236,9 тис. га.



**Рис. 1. Валові збори, зібрані площі та урожайності зернових культур в Україні \***

\* Примітки: складено на підставі літературних джерел [6, 9].

При стабільній врожайності у 410-430 ц з 1 га виробництво цукрової сировини скоротилося на 45 відсотків. За вказаний період навпаки спостерігається збільшення обсягів виробництва усіх олійних культур, зокрема соняшнику – на 33,3% (до 11,2 млн. тонн), сої – на 62,5% (до 3,9 млн. тонн) та ріпаку – на 41,6% (1,7 млн. тонн). Незважаючи на несприятливі погодні умови урожайність цих культур залишається стабільною і коливається в діапазоні 17-26 ц/га, а перерозподіл посівних площ відбувається на користь сої та соняшнику (рис. 2).



**Рис. 2. Валові збори, зібрані площі та урожайності  
технічних культур в Україні\***

\* Примітки: складено на підставі літературних джерел [6, 9].

*Структура виробництва.* Щодо структури виробництва, то за оцінками економістів-аграріїв найбільш реалістичним сценарієм 2016 року є збереження рівня врожаю зернових і зернобобових культур на рівні 2015 року. Однак його структура буде дещо іншою. Так, у зв'язку зі зменшенням посівних площ [5] під пшеницею (з 6,8 млн. га до прогнозного показника 6,2 млн. га), стабільної урожайності культури врожай може

знизитися в межах 5–9%.

Що стосується ячменю, то обсяги виробництва ячменю у 2016 році оцінюються в межах від мінус 1% до плюс 5%. Остаточний результат залежатиме від стану ячменю та обсягу посівних площ, які в минулому році становили 2,8 млн. га.

Незважаючи на відсутність стабільності у ціноутворенні на зерно кукурудзи, за прогнозами експертів, виробництво кукурудзи зросте. Воно може перевищити показники 2015 року на 10-20%. Передумовою цього стане необхідність збільшення ярого клину через втрату частини озимого, традиційно висока частка валового збору зерна (майже 40%) і урожайність культури (на рівні 58-60 ц/га).

Щодо олійних культур, то традиційно очікується збільшення обсягів їх виробництва. Сприятимуть цьому загалом високі ціни на дану продукцію та підвищений попит на світовому ринку. Так, при середній врожайності сої 20 ц/га (посівні площі щоправда зменшились на 15%) валовий збір може дещо знизитися до 5-10%. Обсяги виробництва соняшнику у 2016 році збільшаться, тобто валовий збір оцінюється на рівні +5-10%.

Щодо такої важливої для України технічної культури як цукрові буряки, то ситуація залишається до кінця зрозумілою. Враховуючи на закриття цукрових заводів у декількох регіонах, на початку року сподіватися на підвищення посівних площ було не варто. Однак посівні площі підвищилися на 23,1%, а за рахунок можливого підвищення рівня урожайності виробництво цукрових коренів збільшиться на 25-30%.

*Внутрішнє споживання.* У попередньому розділі відображено пропозицію на внутрішньому ринку зерна і технічних культур. Слід зазначити, що її цілком вистачає для покриття внутрішнього попиту країни.

Так, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства внутрішній попит у 2014/2015 МР становив трохи більше 27,2 млн. тонн (за прогнозами на 2015/2016 МР – близько 28,0 млн. тонн), в т.ч.: фонд споживання – 6,2 млн. тонн (включаючи переробку на продовольчі цілі), насіння – 2,8 млн. тонн, корми – 15,6 млн. тонн. Структура споживання серед досліджуваних культур наступна: пшениця: 5,0; 1,7; 4,8; кукурудза: 0,2; 0,2; 7,2; ячмінь: 0,04; 0,7; 3,1.

Щодо цукрових буряків як сировини виробництва цукру, то вирощеного обсягу солодких коренів вистачить для виробництва у 2015 році 1,2 млн. тонн. При рівні внутрішнього попиту 1,5 млн. тонн дефіциту не буде у зв'язку з наявністю перехідних залишків з минулого року (довідка: обсяг виробництва становив 2,1 млн. тонн при споживанні 1,6 млн. тонн).

Серед олійних перше місце займає звичайно соняшник, який займає понад 2/3 обсягу виробництва у цій групі культур. Порівняно з соєю та ріпаком, соняшник використовується у переробці в продовольчих цілях. Особливістю його вирощування і споживання є те, що це цілком експортно орієнтована культура, оскільки внутрішнє споживання олії становить лише 3% від загального обсягу її виробництва.

Основними споживачами товарної сої є комерційні підприємства (понад 93%), які формують власну цінову політику, виходячи з цінової ситуації світового ринку. Тому лише 1/3 виробленого обсягу, або 1,4 млн. тонн, використовується для переробки в основному в кормових і частково в продовольчих цілях.

Ще менше споживається в Україні насіння ріпаку. За оцінками експертів переробні підприємства використовують приблизно 5-10% обсягу вирощеного насіння.

*Експортний потенціал.* Україна в рік може експортувати продукції зернового під комплексу в обсязі 33-37 млн. тонн. Це підтверджується офіційними даними аграрного відомства та митних органів. У 2014/2015 МР було продано закордон рекордну кількість продовольчого зерна – 35 млн. тонн, що вивело Україну на 3 місце у світі за цим

показником. А у поточному сезоні ця цифра може сягнути 36 млн. тонн зернових, в т.ч. пшениці – 16,6 млн. тонн, ячменю – 3,9 млн. тонн, кукурудзи – 16 млн. тонн.

Цей фактор сприяє і розвитку галузі олійних культур, серед яких лідирує традиційно соняшник, соя та ріпак. Особливістю вирощування цих культур є те, що на експорт частіше всього відправляються продукти переробки, а не насіння. Винятком є ріпак.

Так, частка експорту соняшнику (у вигляді олії та шроту) відносно внутрішнього виробництва становить близько 97%. За підсумками 2014/2015 МР Україна експортувала рекордні у світових масштабах 3,86 млн. тонн олії (53% світового експорту). Найбільшими імпортерами соняшnikової олії були Індія, Китай, країни ЄС та Близького Сходу. Серед інших олійних культур, сировина яких експортується, слід зазначити сою. Так, у поточному сезоні експорт соєвих бобів з України перевищить 2 млн. тонн. Майже 95% експортують виробленого насіння ріпаку, що в абсолютних цифрах становить майже 1,5 млн. тонн.

*Термін окупності інвестицій.* Щодо цього не менш важливого чинника у розвитку аграрного бізнесу, то слід розглядати його у двох періодах: поточному та довгостроковому. Зрозуміло, що в умовах політичної та економічної нестабільності в Україні, бізнес надає перевагу варіанту найшвидшого отримання прибутку та відповідно окупності вкладених інвестицій. Ніхто при цьому не дотримується наукового обґрунтованих польових сівозмін, обмежуючись вибором у 4-5 культур для виробництва в межах одного року. Можливо це і приносить додаткові прибутки у конкретних виробничих умовах поточного року, або навіть протягом 2-3 років [8].

Але перехід до монокультурного виробництва може призвести до безповоротного виснаження землі, яка втратить свою родючість і здатність бути ресурсом для виробництва у майбутньому. Не забуваймо також і про спорідненість галузі рослинництва з тваринництвом, адже в економіці доведено, що у такому поєднанні спрацьовує додатковий мультиплікаційний ефект і для сільськогосподарського підприємства, так і переробної галузі.

Загалом, враховуючи вплив кожного із розглянутих факторів, цьогорічний стан посівів, поточні погодні умови для дозрівання і збирання врожаю, цінову ситуацію на ринку продукції рослинництва, у 2016 році можна очікувати незначне збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва.

Щодо конкретних культур, то, насамперед, будуть розвиватися галузі, які забезпечують продовольчу безпеку країни і експортний потенціал, серед них сектор зернових і технічних культур. І мотиви у виборі сільськогосподарських культур різні, які ми спробували систематизувати (табл. 2). Щодо конкретних культур, то найбільш «популярними» у поточному році будуть: пшениця, ячмінь, кукурудза на зерно, соняшник, соя, ріпак, цукрові буряки.

**Висновки.** Загалом аграрний сектор України, зокрема зерновий, олійнопереробний та цукробуряковий підкомплекс, у 2016 році залишаться одним із флагманів національного виробництва, адже здатний виробляти (залежно від культури) у кілька разів (від 2 до 10) більше, ніж українці можуть спожити на внутрішньому ринку, а земля – це єдиний ресурс, який стабільно і гарантовано забезпечуватиме окупність інвестицій та надходження грошових (валютних) надходжень.

Серед досліджуваних чинників у виборі для вирощування зернових і технічних культур, слід враховувати позитивні (високі ціни реалізації, значний внутрішній попит, зростаючий експортний потенціал, висока і стабільна врожайність, швидка окупність інвестицій) і негативні (нестабільність продовольчих ринків і формування цін, монокультурне виробництво, загальне зниження родючості і якості ґрунту,

неконтрольоване розмноження шкідників) моменти. Це дозволить обрати оптимальний алгоритм бізнес-плану з вирощування зернових і технічних культур і забезпечити для країни – продовольчу безпеку і експортний потенціал; для бізнесу – стабільні прибутки та ринки збуту продукції.

Таблиця 2

**Основні мотиви вибору сільськогосподарських культур для вирощування**

| Сільськогосподарські культури | Ціна реалізації | Внутрішній попит | Експортний потенціал | Урожайність | Швидкість окупності витрат | Підтримка держави/приватного інвестора |
|-------------------------------|-----------------|------------------|----------------------|-------------|----------------------------|----------------------------------------|
| Пшениця                       | ±               | +                | +                    | +           | ±                          | –                                      |
| Кукурудза на зерно            | +               | ±                | +                    | +           | ±                          | –                                      |
| Насіння соняшнику             | +               | –                | +                    | ±           | +                          | –                                      |
| Соя                           | +               | ±                | +                    | ±           | +                          | –                                      |
| Ячмінь                        | ±               | +                | +                    | +           | ±                          | –                                      |
| Ріпак                         | +               | –                | +                    | ±           | +                          | –                                      |
| Цукрові буряки                | ±               | ±                | –                    | +           | +                          | +                                      |

Примітка: розробка авторів

**Список використаних джерел**

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) [Текст] / [Присяжнюк М.В., Зубець М.В., Саблук П.Т. та ін.] ; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.
2. Лупенко, Ю. За підсумками 2015 року очікується зменшення рентабельності сільгоспвиробництва. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/1592--2015-.html>
3. Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2015 рік. Статистичний бюлетень / Відп. за вип. О.М. Прокопенко. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 48 с.
4. Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2014 рік. Статистичний бюлетень / Відп. за вип. О.М. Прокопенко. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – 83 с.
5. Посівні площі сільськогосподарських культур під урожай 2016 року. Статистичний бюлетень / Відп. за вип. О.М. Прокопенко. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 53 с.
6. Рослиництво України. 2015. Статистичний збірник / Відп. за вип. О.М. Прокопенко. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 180 с.
7. Сава, А.П. Аграрний сектор економіки України : підсумки 2015 [Текст] / А.П. Сава // Всеукраїнський аграрний журнал «АгроЕліта». - №12'2015. – С. 10-11.
8. Сава, А. Оцінка структурних змін в аграрному виробництві регіону за роки економічних трансформацій / А. Сава // Міжнародний збірник наукових праць «Економічний дискурс». – Випуск 4, 2015. – С. 68-80.
9. Сільське господарство України. 2014. Статистичний збірник / Відп. за вип. О.М. Прокопенко. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – 380 с.

**References**

1. Prysyzhnyuk, M.V., Zubets, M.V., & Sabluk, P.T. (Ed.) (2011). *Ahrarnyy sektor ekonomiky Ukrainy (stan i perspektyvy rozvytku)* [The Agrarian sector of the economy of Ukraine (state and prospects)]. Kyiv, IAE.
2. Lupenko, Yu. Za pidsumkamy 2015 roku ochikuyetsya zmeshennya rentabelnosti



silshospvyrobnytstva [Following the results of 2015 is expected to reduce the profitability of agricultural production]. Retrieved from <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/1592--2015-.html>.

3. Osnovni ekonomichni pokaznyky vyrobnytstva produktsiyi silskoho hospodarstva v silskohospodarskykh pidpryyemstvakh za 2015 rik [Basic economic indicators of agricultural production in agricultural enterprises 2015] (2016). Kyiv, 48. [in Ukrainian].

4. Osnovni ekonomichni pokaznyky vyrobnytstva produktsiyi silskoho hospodarstva v silskohospodarskykh pidpryyemstvakh za 2014 rik [Basic economic indicators of agricultural production in agricultural enterprises 2014] (2015). Kyiv, 83. [in Ukrainian].

5. Posivni ploshchi silskohospodarskykh kultur pid urozhay 2016 roku [The area under cultivation of crops for the harvest 2016] (2016). Kyiv, 53. [in Ukrainian].

6. Roslynnnytstvo Ukrainy. 2015 [Crop production of Ukraine. 2015] (2016). Kyiv, 180. [in Ukrainian].

7. Sava, A.P. (2015). Ahrarnyy sektor ekonomiky Ukrainy : pidsumky 2015 [The Agrarian sector of the economy Ukraine: results of 2015]. *Agro Elite*, 12, 10-11.

8. Sava, A.P. (2015). Otsinka strukturnykh zmin v ahrarnomu vyrobnytstvi rehionu za roky ekonomichnykh transformatsiy [Evaluation of structural changes in the agricultural production of the region during the years of economic transformation]. *The economic discourse*, 4, 68-80.

9. Silske hospodarstvo Ukrainy. 2014 [Agriculture of Ukraine. 2014] (2015). Kyiv, 380. [in Ukrainian].

*Дата надходження статті до редакції : 11.03.2016*

*1 рецензування 21.03.2016 Прийняття в друк: 15.04.2016*

*Received: 11.03.2016 1st Revision: 21.03.2016 Accepted: 15.04.2016*

**Olha Zavitii**

*PhD. (Econ.), Associate  
Professor*

*Accounting, Economic and Legal Support Department  
of Agrarian and Industrial business  
Faculty of Agrarian Economics and Management  
Ternopil national economic university  
Ternopil, Ukraine*

*E-mail: [zavitii@mail.ru](mailto:zavitii@mail.ru)*

**Tetyana Didorenko**

*PhD. (Econ.), Associate  
Professor*

*Accounting, Economic and Legal Support Department  
of Agrarian and Industrial business  
Faculty of Agrarian Economics and Management  
Ternopil national economic university  
Ternopil, Ukraine*

*E-mail: [didorenko1401@ukr.net](mailto:didorenko1401@ukr.net)*

**UKRAINIAN MARKET OF GRAINS AND TECHNICAL CROPS  
IN THE CONTEXT OF AGRARIAN SECTOR OF ECONOMY  
DEVELOPMENT PROSPECTS**

*The grain sub sector and technical crops complex of Ukraine are strategic sectors of the state economy, which determines the volume of supply and the cost of basic food types, forming a significant share of income of agricultural producers, determining the status and trends of the agricultural sector. General preconditions for successful development of these industries are favorable soil and climatic conditions, macroeconomic factors of production and the increased demand for these products in the world, forming high prices.*

*To resolve the purpose used the methods of scientific research: a systematic approach to the study of economic phenomena and economic-statistical, settlement and constructive methods of analysis, time series structure.*

*In this article analyzed modern situation in the crop branches of grain crops and industrial crops, including creating systems forming factors of supply and demand us to market grain and other technical*

*crops production. Perspective directions of development of industries in the short term, based on their production and export potential.*

**Keywords:** *crops cultures, technical cultures, the agricultural sector, market, crop branches, development.*

**Ольга Завитий**  
к.э.н., доцент

*кафедра учета и экономико-правового обеспечения  
агропромышленного бизнеса  
Факультет аграрной экономики и менеджмента  
Тернопольский национальный экономический  
университет  
Тернополь, Украина  
E-mail: [zavitii@mail.ru](mailto:zavitii@mail.ru)*

**Татьяна Дидоренко**  
к.э.н., доцент

*кафедра учета и экономико-правового обеспечения  
агропромышленного бизнеса  
Факультет аграрной экономики и менеджмента  
Тернопольский национальный экономический  
университет  
Тернополь, Украина  
E-mail: [didorenko1401@ukr.net](mailto:didorenko1401@ukr.net)*

## **УКРАИНСКИЙ РЫНОК ЗЕРНОВЫХ И ТЕХНИЧЕСКИХ КУЛЬТУР В КОНТЕКСТЕ ПЕРСПЕКТИВ РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ**

*Зерновой подкомплекс и сектор технических культур Украины являются стратегическими отраслями экономики государства, определяет объемы предложения и стоимость основных видов продовольствия, формирует существенную долю доходов сельскохозяйственных товаропроизводителей, определяет состояние и тенденции развития аграрного сектора. Общими предпосылками успешного развития этих отраслей имеются благоприятные почвенно-климатические условия, макроэкономические факторы производства и возрастающий спрос на эту продукцию в мире, формируют высокие цены.*

*Для решения поставленной цели использовались такие методы научного исследования: системный подход к изучению экономических явлений, а также экономико-статистический, расчетно-конструктивный, методы анализа, рядов динамики, структуры.*

*В статье проанализировано современное состояние отраслей растениеводства по выращиванию зерновых и технических культур, учитывая система образующих факторов формирования спроса и предложения на рынке зерна и других видов продукции технических культур. Определены перспективные направления развития отраслей на краткосрочную перспективу, основываясь на их производственной и экспортном потенциале.*

**Ключевые слова:** *зерновые культуры, технические культуры, аграрный сектор экономики, рынок, отрасли растениеводства, развитие.*